

Харченко Ю. П.

*доктор економічних наук,
доцент кафедри менеджменту та адміністрування,
Національний університет «Чернігівська політехніка»*

м. Чернігів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6181-548X>

Тимофєєва Н. В.

*кандидат юридичних наук,
Чернігівський науково-дослідний експертно-криміналістичний центр*

МВС України

м. Чернігів, Україна

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1347-8276>

DOI: <https://doi.org/10.36059/978-966-397-593-1-49>

ВЕКТОРИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ПІД ВПЛИВОМ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Інтеграція України до Європи відкриває нові можливості для економічного та соціального розвитку країни, однією з найважливіших з яких є впровадження цифрових технологій. У сучасних умовах економічного розвитку цифровізація стає каталізатором інноваційних та інвестиційних процесів. Використовуючи передові технології та інноваційні підходи, Україна може підвищити свою конкурентоспроможність на європейському та світовому ринках, особливо у сфері промислових і сервісних інновацій.

Сталий розвиток кожного регіону і країни загалом, зростання її економічного потенціалу та підвищення рівня життя громадян залежать від цілої низки чинників. Особливе значення має зміцнення економічної самостійності регіонів і створення сприятливих умов для їх соціально-економічного розвитку. Для забезпечення збалансованого розвитку кожного регіону необхідно по-перше, підвищити ефективність використання наявного потенціалу і, по-друге, сприяти залученню коштів вітчизняних і зарубіжних інвесторів. Інвестиції – важлива складова економічного і технологічного зростання країни. Провідні країни світу сприяють залученню інвестицій у країну. Відсутність інвестицій у регіонах України є одним з основних показників рецесії в Україні.

Сучасним дослідженням інноваційно-інвестиційного регіонального розвитку присвячено роботи відомих українських і закордонних науковців, таких як: В. Геєць, М.Бутко, Б. Данилишин, Д. Дейкер, М. Єрмошенко, М. Змієнко, В. Коломойцев, Т. Комашенко, І. Кульчицький, С. Ілляшенко, Б. Лессер, Б. Лундвалл, К. Мейер, Р. Нельсон, В. Парето, Д. Сакс І. Розпутенко, О. Соколюк, Л. Федулова, К. Фрімен, Г. Чесборо, Й. Шумпетер та багато інших. Нині розроблено і застосовується на практиці низка методичних підходів до оцінки інвестиційної привабливості регіонів і країн загалом. Однак завдання оцінки інноваційно-інвестиційного розвитку регіонів з погляду концепції сталого розвитку країни ще не до кінця опрацьоване як методологія.

Цінність інноваційних розробок, їх визнання суспільством і потенціал для ефективного впровадження в різних галузях економіки перебувають у центрі уваги державних органів, наукових колективів та органів державної влади. Це становить наукову зацікавленість серед зарубіжних і вітчизняних дослідників. Україною активно підтримується Глобальний порядок денний 2030 і 17 Цілей сталого розвитку (ЦСР). У національній доповіді «Цілі сталого розвитку: Україна» окреслено вектори, основні шляхи та перспективи їх досягнення, в яких важливе місце відведено інноваціям та новітнім технологіям [1]. Проблеми інноваційної та інформаційно-цифрової трансформації суспільства, а також аспекти, пов'язані з формуванням ціннісних орієнтацій, вивчаються вченими різних напрямів фундаментальних і прикладних наук у країні.

В час, коли завдяки Інтернету та цифровим технологіям змінюється весь світ, створення Європи, яка відповідатиме викликам цифровізації, є політичним пріоритетом Європейської комісії.

У 2021 році Комісією запропоновано програму переходу до цифрових технологій на 10 років. Зазначена політична програма адмініструється «Цифровим компасом до 2030 року» – дороговказом при досягненні цифрової трансформації економіки та суспільства ЄС.

Метою «Цифрового компаса» є «створення безпечної цифрової екосистеми, орієнтованої на людину, в якій громадяни отримують більше можливостей, а підприємства процвітають завдяки цифровому потенціалу». Компас висвітлює 4 основні моменти: цифрові вміння, безпечна та результативна цифрова інфраструктура, цифрова трансформація бізнесу та цифровізація державних послуг.

Ця політична програма відповідає нормам і стандартам ЄС, спрямованим на зміцнення цифрового суверенітету ЄС. Деякі бюджетні

кошти будуть спрямовані на підтримку інвестицій, необхідних для створення міцного фундаменту для європейського цифрового десятиліття.

У порядку денному міститься заклик до активізації роботи, розпочатої за останні 10 років, щодо пришвидшення темпів цифрової трансформації в Європі на основі прогресу у створенні дієвого єдиного цифрового ринку.

Стратегія єдиного цифрового ринку ЄС прокладає шлях до більш тісної цифрової гармонії між державами-членами ЄС. Стратегія була запуснена в 2015 році і спрямована на сприяння економічному зростанню, створенню робочих місць, конкуренції, інвестиціям та інноваціям в ЄС на основі трьох основних принципів:

- Доступ: покращення доступу споживачів та підприємств до цифрових товарів та послуг по всій Європі.
- Навколишнє середовище: створення правильних і рівних умов для розвитку цифрових мереж та інноваційних сервісів.
- Економіка та суспільство: Максимально використати потенціал зростання цифрової економіки.

Оскільки цифрові технології є пріоритетом для ЄС, створення кращого та гармонійного цифрового середовища також є пріоритетом для країн-стратегічних партнерів ЄС. Цілями політики Східного партнерства на період після 2020 року були цілеспрямовані дії, що сприяють розвитку єдиного цифрового ринку, такі як конкурентоспроможна та інноваційна економіка, люди та суспільства знань, безпека та кіберстійкість, а також інвестиції в цифрову трансформацію [2].

Цифрова трансформація – це процес перетворення бізнесу шляхом переосмислення бізнес- і цифрових стратегій, моделей, операцій, продуктів, маркетингових методів і цілей за рахунок впровадження цифрових технологій.

Цифрова трансформація – це одночасно і серйозний виклик, і можливість. Плануючи цифрову трансформацію, організації повинні брати до уваги культурні зміни, з якими стикаються співробітники та керівники організацій у процесі адаптації до впровадження та використання незнайомих технологій. Цифрова трансформація створює унікальні проблеми та можливості на ринку. Це пов'язано з тим, що організаціям доводиться боротися з моторними конкурентами, які використовують низькі бар'єри для входу, запропоновані такими технологіями. Крім того, важливість і повсюдне поширення сучасних

технологій означає, що наслідки оцифрування доходів, прибутків і можливостей мають значний потенціал зростання.

Основні майбутні тенденції цифрової трансформації (рис. 1).

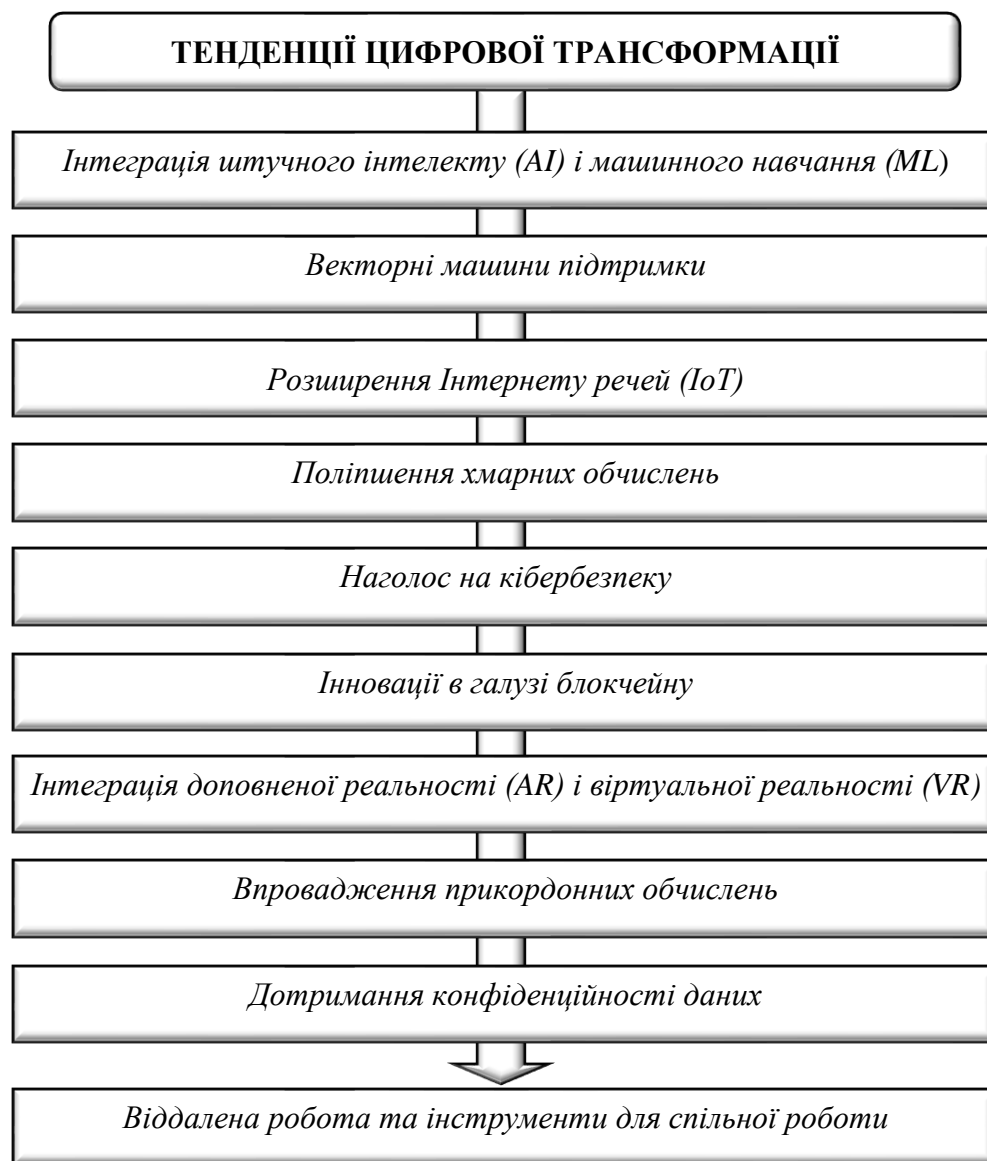

Рис. 1. Основні майбутні тенденції цифрової трансформації

Джерело: сформовано авторами

Основні вектори інноваційно-інвестиційного розвитку наведено в табл. 1.

Інноваційний та інвестиційний розвиток України, і зокрема її інтеграція до Європейського Союзу (ЄС), стикається з низкою перешкод, що потребують комплексного підходу та скоординованих рішень на рівні уряду, бізнесу та громадськості [3; 4].

Стратегічні вектори інноваційно-інвестиційного розвитку

Напрямок	Характеристика
1	2
Цифрова трансформація економіки	Впровадження цифрових технологій (наприклад, блокчейн, штучний інтелект, Інтернет речей) - необхідний крок для підвищення продуктивності та ефективності в різних галузях. Цифровізація дає змогу оптимізувати виробничі процеси та ухвалювати ефективніші управлінські рішення, що, своєю чергою, сприяє створенню нових бізнес-моделей та економічному зростанню. У межах європейської інтеграції Україні необхідно адаптуватися до стандартів цифрової трансформації, прийнятих у ЄС. Це включає не тільки технологічні зміни, а й адаптацію законодавчих норм до вимог європейського цифрового єдиного ринку.
Розвиток цифрової інфраструктури.	Сильна цифрова інфраструктура, що включає високошвидкісний інтернет, центри обробки даних і надійні канали зв'язку, є основою для інноваційного розвитку. У рамках європейської інтеграції Україна прагне гармонізувати свої стандарти інфраструктури зі стандартами ЄС, що допоможе скоротити цифровий розрив між країною та ЄС. Зокрема, реалізація проєктів з розвитку широкосмугового інтернету, мереж 5G і розширення доступу до цифрових послуг по всій країні є важливим кроком для забезпечення швидкого інноваційного розвитку.
Стимулювання інновацій та інвестиції в стартапи	Для розвитку інновацій важливо залучати іноземні інвестиції, особливо в стартапи та компанії, що розробляють нові цифрові рішення; ЄС підтримує розвиток інноваційних компаній через програми фінансування. Важливим аспектом є створення сприятливих умов для розвитку венчурного капіталу, який є основним джерелом фінансування технологічних стартапів.
Цифрова освіта та розвиток людських ресурсів	Цифрові технології змінюють вимоги до професійних навичок, тому інвестиції в освіту та підвищення кваліфікації мають велике значення: підготовка спеціалістів у галузі ІТ, кібербезпеки та цифрового управління є ключовою умовою успішної інтеграції ЄС у цифрову економіку. Встановлення партнерських відносин з європейськими університетами та освітніми платформами може допомогти прискорити цей процес.

1	2
Підтримка цифрових інновацій у державному секторі	Цифровізація державного управління (електронне адміністрування) є одним із ключових напрямів інтеграції України в європейський цифровий простір. Розроблення та впровадження електронних послуг для громадян і бізнесу дасть змогу знизити рівень корупції, підвищити прозорість та ефективність роботи державних установ.
Забезпечення кібербезпеки та захист даних	Інноваційний розвиток неможливий без безпеки даних і надійного захисту інформації. У рамках європейської інтеграції Україні необхідно дотримуватися стандартів ЄС у сфері кібербезпеки та захисту персональних даних, включно із Загальним регламентом із захисту даних (GDPR).

Джерело: сформовано авторами

Основні виклики, що стоять перед Україною (рис. 2):

Рис. 2. Виклики інноваційно-інвестиційного розвитку, що стоять перед Україною

Джерело: сформовано авторами

Висновки. Цифрова трансформація вимагає від компаній постійного оновлення та адаптації стратегій розвитку. З огляду на швидкі технологічні зміни та зростаючу конкуренцію, важливо застосовувати інноваційні підходи та гнучкі стратегії, що дадуть змогу компаніям залишатися конкурентоспроможними в епоху цифрової трансформації. В епоху цифрової трансформації тільки ті компанії, які реагують на постійні зміни та активно впроваджують інновації, зможуть зберегти і зміцнити свою конкурентоспроможність.

Таким чином, утвердження цінностей інноваційного розвитку виходить далеко за рамки визнання або неприйняття інноваційних ідей, інноваційних продуктів. Це досить широке коло питань, яке актуалізує досвід формування вітчизняної інноваційної політики, інноваційну діяльність бізнес-структур та поведінку споживачів через дослідження домогосподарств. Україні варто активізувати імплементацію європейської сучасної моделі інноваційного розвитку, враховуючи власні пріоритетні безпекові цілі, скоротити значні технологічні відставання (через знос основних фондів, високу ресурсоємність виробництва, людські втрати, низький рівень технологічної інноваційної активності).

Література:

1. Цілі Сталого Розвитку: Україна. URL: <http://www.ua.undp.org/content/ukraine/uk/home/library/sustainable-development-report/sustainabledevelopment-goals-2017-baseline-national-report.html> (дата звернення: 19.01.2021).
2. Цифрова Стратегія ЄС «Цифровий компас до 2030 року». URL: <https://eufordigital.eu/uk/library/2030-digital-compass-the-european-way-for-the-digital-decade/>
3. Український інститут майбутнього (UIF). (2021). Інноваційні виклики в рамках євроінтеграції України. URL: <https://uifuture.org/>
4. Мілованов П., Харченко Ю.П. The 11 th International scientific and practical, 2025 Управління продуктивністю команд ІТ-компаній в умовах повної розподіленості. Європейська бізнес-асоціація (ЕВА). (2021). «Відтік кадрів та його наслідки для економіки України.»